

8. Non ego hic fratrum & fororum caduceatorem agam, prescribendo illis regulas & motiva ad sedandas discordias, sed iterum in parentes invehor, quorum culpa hac omnia accidunt. Itane quædam parentum? ita est; quare? quia in conflandis Matrimonii nulla profus ratio habetur congenite fœdolis ac naturalium inclinationum, quæ tunc diversissime & dummodo conjugio divites, officia, aut honores acquirantur, statim portantur & sponsa genio differant sicut leuis & aqua: ille forsitan melancholicus est, ista hilaris, ista zelotypus, ista dissoluta, ista prodigiosa, ista paromialis, ille biliosus & ista furibunda. Ex hac genitorum discrepantia quid aliud expectari potest, quam continuæ dissensiones & discordiæ, & quantum filii-familias ordinariæ parentum indolem amulantur, imo quia ordinariæ filii genitorum, & filia matri adhaerent, eum fere in modum, quo minores stellæ in firmamento solem & lunam sectantur, etiam illi discordiis inardescunt, & sic tota domus est continua belii palatium. Quid factu opus est?

9. Cum sacerdos Nehemias sub Rege Artaxerxe e Perside dimissus in urbem Jerusalem rediit, multos sibi abusus, & morum corruptions, quæ interea temporis invaluerat, abrogavit: in primis & ante omnia indagavit in sanctum ignem, quem ante captivitatem in cisterna repositus: sed nihil invenit, nisi crassam aquam, nihilominus illam in altari repositus, quæ accidentibus solis radiis in flammam exarsit. Deinde inter alia valde indignus est, quod Iudæi ducentes uxores Azoctiæ, Ammonitidas, & Moabitidas; metuebat enim, ne per alienigenas matres grandis lingue Hebraica corruptio, & una cum hac gentium mores, ac vitia invalerent: verba Nehemias apud Estdam sunt: *Vidi Judæos ducentes uxores Azoctiæ, Ammonitidas, & Moabitidas, & filii eorum ex mulis parte loquebantur azocticis, & ne sciebant loqui iudæice, & loquebantur iuxta linguam populi & populi.* (Esdra l. 2. c. 13.) igitur Nehemias conjugia cum alienigenis severissime interdixit. Mi Christiane, tu in domo tua vices Nehemias gerere, & id sollicitè curare debes, ut inter liberos tuos sanctum fratrem amorem ignem conserves, & inflammes: hunc in finem interdicere illis debes aliena, seu opprobriosa nomina, quibus se invicem compellunt, interdiceret etiam consortia exteriorum, a quibus ignominiosas id genus voces addiscunt: Denique cum ab uxoris filii & filiaribus pax parentum non minus quam a domesticis turbetur, id etiam respicere debes, ut filio uxorem, & filia maritum non tribuas, rationem, Religionem, genio, & naturæ indolem differentium, quia non solum inter illos, sed & inter liberos liberorum, & totanque familiarum mæra confusio replexus & confusio, ideo certe in contrahendis filiorum conjugium nil magis necessarium & consuetumque est, quam ut ad conformitatem genitorum, ac tem-

peramentorum ante omnia attendatur. Deum immortalē olim lege latum fuit, (*2. quod si nollis, qui mancipia s. de adit. edit.*) ut mancipiorum, quæ vendebantur, patria sincere emptoribus indicaretur: quem in finem? quia pro diversitate nationum diversi sunt genii, & consequenter etiam diversa mancipiorum prælia, ex quibus emptor judicare poterat ac debebat, quibus virtutibus aut vitis prædit esset servus, & an eo famulatio conveniret? fuit enim alia quæ nationes natura sua bellicosæ, alia pigra, alia laboriosæ, & apud præcos erat adagium: *Trin. C. pessima*, id est tres nationes, quarum nomina littera C inchoantur, ut Cappadoces, Cilicenses, & Candiores, nullius tunc fragis. (*Alexand. ab Alex. l. 4. c. 13.*) Jam si tanta cautela, ac circumspèctio observata fuit in emptione mancipiorum, quanta, obsecro habenda est in conflandis filiorum conjugis? Dominus potest servum sibi in idoneum manumittere, sed hæc libertas non convenit conjugibus, & sic semper vitæ dissidiosa ac infelicitate, quodque pessimum est, hæc morum pectus in ipsos etiam liberos, ac nepotes totanque posteritatem propagabit & c.

10. *Epilogus.* Grædia quidem sunt hæc mala; sed quæ jam remedia ob Agite, circumspiciamus de remediis; Primo: quod attinet inordinatum desiderium prolium, & sicut ante conjuges Divinæ Providentiæ ordinationem humilissima resignatione adorare, certissimè persuasi, & quod, si liberis careant, id in eorum salutem voveat. Invenitur generosissima mulierum exempla uti matris Machabæorum, & S. Felicitatis, quæ septennos filios crudelissimis tormentis pro Dei gloria excarnificari oculatim aspexerat: nunquid facilis est liberis nunquam lateat, quam jamjam adultos Deo offerre? Quod attinet inæqualem liberorum educationem, siudeant parentes inmoderatos affectus temperare, cogitentque non minusnam prolem, quam alteram habere animam immortalē, esse redemptam pretioso Christi sanguine, vocari ad hereditatem Cœlestem, & fore causam gravissimæ rationis Divino Judici danda: cogitent exemplum sanctæ Elisabethæ Portugallis Reginæ, (*Moroch. cent. 11. cap. 17.*) ex quo Dionysii Regis incontinentissimi proles extra conjugium procreatas summo cum amore educat, fovit, ac regali profus liberalitate nutrit, ac erudit curabat. Denique quod attinet filiorum, & filiorum conjugum discordias ex diversitate genitorum nonnunquam ortas, attendant juvenes, & puellæ, ut hæc ex parte non cacò impetua ad conjugia convolent, sed maximam circumspèctione utantur. Imitentur Clotildem Regis Burgundionum filiam; (*Reignol. de Mir. Sanct. cent. 2. p. 14. mir. 19.*) quæ a Clodoveo Galliarum Rege in conjugium perita, negativè gentili Principi autptam, ejuam maximam existens totius mundi felicitatem consequi potest: & vero adeo placuit Deo hæc animi sententia, ut potes digna fuerit & Clodoveum & totum Galliarum regnum ad salutem Christi Religionem convertere. Hoc quidem

dem bene, sed quid agant diuissimi conjuges post contractum conjugium? iis forsitan proximè pharmacum prescribam? &c. &c.

Dominica XXIV. post Pentecosten.

CONCEPTUS LXIII.

De remediis infelicitum Matrimoniorum, tam ex parte ipsius conjugii, quam ex parte utriusque conjugii.

Cum videritis abominationem desolationis statem in loco sancto. *Matth. 24.*

Infelicitum conjugium valde frequentium remedia sunt.

1. Esto, quod univèrsam, quæ late patet, orbem ab oriente usque ad occidentem, a meridie usque ad septentrionem cogitatione percurrat, ideo quod omnium hominum status, ac rerum humanarum casus ac vicissitudines perpendat, non invenio majorem abominationem desolationis, quam dissidium ac infelix matrimonium: uxor, quæ viro crudo, ac inculto celsis, vitæ, qui uxorem malignam ac imprudentem nactus est, qui fieri aliter potest, quam ut sint desolatiissimi, & loco benedictionis Divinæ meras in rebus suis abominationum experiantur, quod magis dolendum, illud est, hæc abominationem esse statem, id est durantem, perseverantem, & vitæ covram, utpote quæ non nisi morte auferri potest: & quod demum maxime dolendum, istud est, quod fit in loco sancto, hoc est in Ecclesiæ salvifica Dei, post participationem Sacramenti a Christo instituti, ita, ut ubi conjuges facilitatem, securitatemque salutis invenire debent, inveniant æternam animæ damnationem. Proh quanta calamitas! Et tamen quid hæc calamitate in orbe Christiano frequentius? ubi sunt conjuges, inter quos stabiliis pax, & concordia viget? sane inter milenos vix inveniantur centi: adeo, ut testetur S. Hieronymus, ap. Scardi, de molest. conjug. l. 4. c. 6. se vidisse sepulchrum, ubi maritus & uxor simul tumulati jacebant, cum hoc epitaphio: *Plator, nunc scilicet, hic vir & uxor non litigant.* Causa autem, quibus conjugum pax ac consensio pleurumque turbatur, sunt defectus vocationis, coactio parentum, mala intentio nubentium, peccata vel antecedentia tum subsequencia, quære uxoris extra domum, suffrationes malevolorum, inordinatum desiderium prolium, inæqualis educatio filiorum, & alia, de quibus hæcenus leve egimus. An ergo nulla dantur mala remedia? Dantur quidem, sed non acceptantur, quælibet pars conjugum putat se innocentem, culpamque in alteram rejicit; hæc cum ab amicis aut concionatoribus sincerissime monentur, sicut consilia sectantur, & veritatem edoceri indignantur. Rex Coxy in Thracia (*Moroch. cent. 11. c. 96.*) altissima opinione sibi persuadebat, se aliquæ die nuptias celebrare cum Dea Minerva: parat igitur pretiosissimum symposium, quo finito mittit ulicum in interiorum clavæ, exploratum, an Minerva jam advenisset? *Claus. Spicil. Catech. Conc. Tom. II. Pars II.*

It ille, redit, & refert, nondum advenisse, atque statim a Rege jactu facti confosus: mittitur alter, & eadem nuncios similiter occiditur. Mittitur tertius, & ille nunciavit adesse Minervam, simulque se fuga eripuit. Recte fecit, voluit Rex dutescere, ergo sine injuria profusio habitus fuit. Sic faciunt multi conjuges, cum quos causam dissidii conjugii illis asserit, nolunt credere aliam, quam sibi obstatem persuadent, malentque culpam fingere alienam, quam emendare suam.

2. *Prepositio.* Verumquidquid fieri, audiar, seu non audiar, præter remedia, quorum hæcenus haud pauca attuli, dabo duo vel tria, quorum unum ex parte ipsius conjugii, alia ex parte conjugum puto haud parum proficua. Si prolium, laudo Deum, si minus, non hæc solum vice inania verba perdo. Favete!

§. I. *Primo, ex parte conjugii ordinata desolatio officium.*

3. *Confirmatio.* Christiani conjuges, ut in domibus vestris abominatio desolationis tollatur, ante omnia fundere, ut in conjugio obervetis maximam distictionem officiorum, ita, ut vir in mania mulieris, & mulier in mania mariti neutiquam sese ingerat. Hæc officiorum distinctio est fundamentum tranquillitatis, ac felicitatis domesticæ, prout univèrsim docent plurimi, optimique economi ac politici, signanter Aristoteles, l. 2. Polit. c. 3. Xenophon in Oeconomico. Clemens Alexandrinus, l. 3. Pedagog. c. 11. Plutarchus, de Leg. connub. Coelius Rhodiginus, l. 13. antiq. c. 6. Alexander ab Alexandris, l. 2. Genial. c. 6. & alii, inter quos Plinius l. 11. Nat. hist. c. 24. eruditam huic rei subministrat similitudinem. Aranea, inquit, artificiosissimum conficitur texturam, dumque admirabiliter profus peritica & locum, & tempus expandendis suis retibus opportuno observat: diu, quocumque operi fuisset indurata: contra araneum venatum exit, mucus capis, ac jugulari, quos femellam provide nutrit ac sustentat. Parem in modum ad vitandam omnem confusionem necesse est, ut vir agat, quæ sunt viri, & mulier quæ sunt mulieris.

4. Quamnam ergo munia conveniunt viri? Repondeo, nobilitas, & quæ viri debent extra domum, ut sint, conficere itinera, cum exteris agitare consilia, interesse Senatibus, lites forenses prosequi, conducere aut manumittere famulos, celebrare emptiones & venditiones, & generatim ea omnia, quæ vel ad privatam domum, vel ad publicam totius civitatis administrationem pertinent; hunc in finem solebant Romani in desponsationibus sponso tradere claves domus, in signum domini & autoritatis. Quamnam autem mulier munia mulieris? Resppondeo illa, quæ fieri debent intra domum, in culina, in cella, in gynæceo. Id pulcherrime iterum significabant veteres Romani (*Plutarch. quæst. Rom. q. 29.*) in caeremoniis desponsationum observari solitis; nam primo sponsa

post initum contractum, praestitumque a parentibus, & amicis consensum forebat e brachiis & gremio Matris vi avelli, quo significabatur, non oportere, ut filia ex voluntaria levitate ad conjugia convoleret, sed quasi invitae rapiendam necesse est, ut oculos claudas, & regem uxoris nonnunquam diffimulas. Mantuegrotum, singulariter mansuetudinem tibi commendo.

6. Populus Israeliticus diuturnis temporibus sub regimine Judicum erat felicitissimus, nihilominus petiit a Samuele, ut sibi consisteret Regem, a quo in morem aliarum nationum regerentur. *Constitu nobis Regem, ut iudicet nos, sicut & universae habent nationes.* (1. Reg. 8.) Prophete displicuit vehementer hac petitiō, utque eos ab imprudenti desiderio deterreret, explicavit illis, quantum vim ac potentiam Rex noviter electus contra eos usurpaturus esset, inquit: Hoc erit jus Regis, qui imperaturus est vobis: filios vestros tollet, & ponet in curribus suis, facietque sibi equites, & praefectos quadraginta suarum, constituat sibi tribunos, & centuriones, & aratores agrorum suorum, & meliores segetum, & fabros armorum & currum factorum. Filias quoque vestras faciet sibi angustiarum, & focarias, & panificas, & agro quoque vestros, & vineas, & oliveta optima tollet, & dabit servis suis, Sed & segetes vestras, & vindam nequeam redditis addecimabit, ut det euuchis, & famulis suis, Servos etiam vestros, & ancillas, & iuvenes optimos, & asinos auferet, & ponet in opere suo, & quae sunt familia. Ex his Samuelis verbis tenenti Reges & Principes argumentum capere volunt, sibi jus competere, hac omnia citra laesorem quietatis faciendū, & ideo pro libitu subditos premant, & opprimunt. Verum errant pessime; Propheta non locutus est approbando, sed absterrendo, nec propoli populo, quid Reges facere possint per iustitiam, led quid facere soleant per violentiam: ita cum Abulenti, in 1. Reg. c. 8. qu. 19. & Cornelio a Lapide (hic) passim in hunc locum docent atque auctores, & suffragatur ipsa ratio; si Regibus fas esset & filios, & famulos, & ancillas, & boves, & asinos, & agros, & vineas, & oliveta, & bona subditorum omnia pro libitu sibi arrogare, non peccasset Rex Achab & Jezabel diripiendo vineam Naboth, quod fallum est, quia propterea incurrerunt maledictionem Divinam. Eadem proffas imprudentia, eademque impudentia quidam mariti arrogant sibi jus faciendum in uxorem; audient forte coemencia in conjugium quasi in servitum concessa, & statim putant sibi fas esse uxorem veluti servam tractare: cum misera illa eorum interparentiam, prodigalitate, impudiciam, & suspecta conventicula vel verbo tangit, mox haud mitius in eam inveniuntur, quam Nero in suam Poppeam, (Sueton. in Vit. Nar. c. 35.) cui praegnantem calcem ea violenta impiegit. utinam gravem morbum, & paulo post in mortem incidere. Erratis vos maritali tyranni, erratis: uxor vestra

S. II. Secundo, ex parte mariti prudentia ac mansuetudo.

5. Christiane coniux, ut in domo tua abominatio desolationis tollatur, vellem te exum esse. Noli succensere huic verbo & ex Plu-

tarcho ap. Paolett. Dom. 3. post Epiph. depromptam est: volo dicere, quemadmodum exei eo ipso, quod facta & delicta, proximam non videant ordinarie mansuetissimi sunt; ita ad tranquillitatem, & pacem domesticam conferendam necesse est, ut oculos claudas, & regem uxoris nonnunquam diffimulas. Mantuegrotum, singulariter mansuetudinem tibi commendo.

6. Populus Israeliticus diuturnis temporibus sub regimine Judicum erat felicitissimus, nihilominus petiit a Samuele, ut sibi consisteret Regem, a quo in morem aliarum nationum regerentur. *Constitu nobis Regem, ut iudicet nos, sicut & universae habent nationes.* (1. Reg. 8.) Prophete displicuit vehementer hac petitiō, utque eos ab imprudenti desiderio deterreret, explicavit illis, quantum vim ac potentiam Rex noviter electus contra eos usurpaturus esset, inquit: Hoc erit jus Regis, qui imperaturus est vobis: filios vestros tollet, & ponet in curribus suis, facietque sibi equites, & praefectos quadraginta suarum, constituat sibi tribunos, & centuriones, & aratores agrorum suorum, & meliores segetum, & fabros armorum & currum factorum. Filias quoque vestras faciet sibi angustiarum, & focarias, & panificas, & agro quoque vestros, & vineas, & oliveta optima tollet, & dabit servis suis, Sed & segetes vestras, & vindam nequeam redditis addecimabit, ut det euuchis, & famulis suis, Servos etiam vestros, & ancillas, & iuvenes optimos, & asinos auferet, & ponet in opere suo, & quae sunt familia. Ex his Samuelis verbis tenenti Reges & Principes argumentum capere volunt, sibi jus competere, hac omnia citra laesorem quietatis faciendū, & ideo pro libitu subditos premant, & opprimunt. Verum errant pessime; Propheta non locutus est approbando, sed absterrendo, nec propoli populo, quid Reges facere possint per iustitiam, led quid facere soleant per violentiam: ita cum Abulenti, in 1. Reg. c. 8. qu. 19. & Cornelio a Lapide (hic) passim in hunc locum docent atque auctores, & suffragatur ipsa ratio; si Regibus fas esset & filios, & famulos, & ancillas, & boves, & asinos, & agros, & vineas, & oliveta, & bona subditorum omnia pro libitu sibi arrogare, non peccasset Rex Achab & Jezabel diripiendo vineam Naboth, quod fallum est, quia propterea incurrerunt maledictionem Divinam. Eadem proffas imprudentia, eademque impudentia quidam mariti arrogant sibi jus faciendum in uxorem; audient forte coemencia in conjugium quasi in servitum concessa, & statim putant sibi fas esse uxorem veluti servam tractare: cum misera illa eorum interparentiam, prodigalitate, impudiciam, & suspecta conventicula vel verbo tangit, mox haud mitius in eam inveniuntur, quam Nero in suam Poppeam, (Sueton. in Vit. Nar. c. 35.) cui praegnantem calcem ea violenta impiegit. utinam gravem morbum, & paulo post in mortem incidere. Erratis vos maritali tyranni, erratis: uxor vestra

non mancipium est, sed Domina domus, non creata ex calce, sed ex cocta viri, ut dicatis, illum non pedibus conculcandam, sed cordiali affectu amandam esse.

7. Interim vos miser, quibus crudelis ejusmodi Nero obrigit, bono estote animo, quanto ferociter furo vester lausus domesticus, tanto magis vobis compatiatur clementissimus Deus. Sancta Godolena (Ribah. 6. Jul.) a nobili quodam in Belgio, a quo ardentissime desiderabatur, in conjugem ducta, postliminio inaudita crudelitate oppressa fuit; quippe vir concepto adversus eam inexorabili odio illam repudiavit, incarcerationi, & mille molestiis afflixit. Per duos famulos non nisi pane & aqua nutrire, & tantam adulteram, ac nefcio quantum criminam ream tandem occidit iussit. Verum Deus oppressorum protector innocentium illius toti orbi manifestavit sceleris; Godolena enim post mortem miraculorum gratia laeta, in quo occurrit tantum a pud eius sepulchrum devotes orationes oculorum usu donavit. Sic fieri amat: si maritis deest mansuetudo, Deo non deest misericordia: plerumque crudeliter viros supplicium, afflicti autem uxoris solatium, aut premium contemplant. Verum ne partialitatis a viris postales, pergamus ad tertium punctum?

S. III. Tertio, ex parte uxoris debita submissio.

8. Christiana mulier, ut in domo tua abominatio desolationis tollatur, vellem te mutam esse, ita iterum Plutarchus, ap. Paolett. l. c. 10. vobis dicere, optabile est, multas uxores, quae nimis sunt garulae, nimis clamorae, nimis iurgiosae, nimis captiliae ac herentes, esse elioque, ut non possent viros suos quotidianis molestiis ad mortem usque consecrare. In ponte Charontono, ait Frolichius p. 1. Viat. in suo Viatorio, haud procul Parisiis ad ripam Sequanae auctior Echo, quae ter decies humanam vocem repercutit. Hoc nihil est rari in multis conjugum domibus; uxor enim ad unam viri vocem, qua iustissime nonnunquam corrigitur, non solum ter decies, sed centies oblatrat & relatr: quin imo cum crebrum bile inclauerit, etiam in filios & filias, in famulos & famulas, ac quemvis obvium mordacissima verba spuit: nil profant monita, nil blandimenta tranquillanda viperæ, pergit fulminare, pergit contradicere, pergit furere ad septimanas & menses, & ita, prout loquitur S. Hieron. cont. Iov. l. 8. c. 15. *Assidua iugiter, & quodammodo garrulitate suis iustis domum.* Huius fustis erat illa, cuius Iacitus l. 12. meminuit: ibat ad flumen aquam hauritura, & improvidè casu ceptis in hunc prolapsa, ac submersa est: Martius ubi infortunium intellesit, accurrit, & uxorem adverso flumine quaesivit. Interrogantibus quid ageret? mulierem quæro, respondit, quam aqua abripuit. At quomodo? sic non invenies, eundem est secundo flumine, non adverso! Erratis, scire enim debetis, uxor mea illi mortis habuit, semper in contraria intestatur: si jubebam ut ignem afferret, aquam tu-

lit, si volui ut comederet, jejunavit, si jejunium præcepi, voravit. Proinde non dubito, eam etiam mortuum adversis fluctibus, surfum natando, non deorfum, contrariari.

9. Bone Deus, quis non intimo corde condoleat marito, qui in talem fatum incidit? ego precor illi confortantem Dei gratiam, una cum patientia Jobi: utraque opus habet. Annotavit Doctissimus Rupertus, l. 6. in Gen. sec. 35. quod Dominus Deus lapsus Abrahamo apparere, eumque consolari dignatus sit vivente adhuc Sara, sed nunquam post mortem Saræ. Mirabile id est, & forte mysterio non varcat, si enim Deus spectabilem se præbuit Abrahamo superlente uxore, cur non & desuncta, an forsitan in viduitate minus sancte vivit, quam in conjugio? hoc nemo dixerit, sed aliam rationem assignat citatus Auctor, incertum, tam graves curas Abrahamo causaque filii ab uxore, ut nisi passus illi Deus adhaesisset, certe in vite tædium, aut passillimitatem incididisset: desuncta ergo Sara non tantum illi apparuit Deus, quia sublate erant curæ & anxietates, ita ut Divina presentia non amplius confortari iudgerit, eum fere in modum, quo cessante morbo haud amplius necessaria est medicina. Jam lubet argumeatum formare a fortiori: Sara erat matrona pietissimâ, Deum timens, & marito obsequens, & tamen Abrahamæ eas creavit molestias, quæ Divini aliquo confortamento sublevari debuere: quid quæso sentiantum est de muliere nequam, terribia & veripelli? in quantas illa angustias, & fastidia conjicteq. maritum? certe mirum non foret, si ejusmodi vir, nisi spectali Dei gratia roboretur, ita extremam impatiantiam, ipsaque desperationem prolaberetur. Ridebant quidem hanc meam sollicitudinem multoie quadam uxores, led ego non loquor absque fundamentis, & ipsius Scriptura testimonio! aperimus librum Jobi! cæsa infernalis anturum inimicus quodam a Domino Deo licentiam petiit affligendi patientissimum Job. Consensit Deus, & tunc diabolus contra optimum Prophetam crudelissime amari cepit: excitato incendio fegetes, & plena illius horrea ablumpit? quid Job ad hac? *Dominus adde, Dominus abscille, si novem Domini benedictionum!* Armena & greges per Sabæos & Chaldaeos abduxit! *Si novem Domini benedictionum!* Veneto validissimo domum ejus evierte, atque corruentium murorum ruina proles amantissimas obtulit. *Si novem Domini benedictionum!* Abramop ultra solent miseriarum catalogum, & quæto: cum diabolus afflictiissimo Job centia tantum tantumque corporis bona ademerit, cur non & illi uxorem abripuit? Responsio non est difficilis, deprompta ex S. Augustino: valerrimus hostis de industria conservavit mulierem, ut illa tanquam validissimo arietem ad expugnandum Jobi patientiam uteretur: *Ex omnibus bonis sola mulier reservatur* (verba sunt Hypponens Praefulus) (S. Aug. ap. Hier. Gal. ser. 2. Passio. 2. n. in solatione mariti; sed in ministerium diaboli). Cogita jam, mi Christiane, si infernalis seductor

Speravit solidissimam Jobi virtutem malitiosa mulieris ministerio everti posse, quid non malorum efficiet perverfa mulier apud maritum, qui a patientia, & virtute Jobi procul alienus est? Ego taceo, & tibi id perpendendum relinquo!

10. Te autem, Christiana mulier, per tuam & Mariti salutem obreolur, ut perniciam ponere, capiositatem frangere, linguam moderari, & pacem domesticam conservare dicas; alia certe peccata omnia quorum millena ex millana extinde oriuntur, in caput tuum redandabant, & quod pessimum est una tecum Maritum & liberos, & famulos, & domesticos omnes trahes in ruinam, id est, in aeternam abominationem desolationis.

11. Epilegus. Et sic jam, Deo sint laudes, concludo materiam de Matrimonio, satis fufe hactenus tractatam. Quid autem doctrinae ex dictis omnibus finaliter eruo? Religiosus quidam (Pascari Dom. 2. post Epiph.) ubi hanc ipsam materiam de cathedra agitavit, tandem subdit, & Deo impensissimas grates pro statu quo cohibe retulit, inquamens & publice protestatus, se ferendis Matrimonii oneribus ac molestiis parem non fuisse futurum. Recte rectissime dixit ad meam, & ut spero, sacerdotum omnium mentem. Homo, cui Benignissimus Deus gratiam continentis contulit, ac fruatur felicitate, pro qua gratiam se nunquam satis exhibere potest; quoniam enim non improbam statum conjugalem, certe coelibatus citra controversiam perfectior & securior est. Quod coelibatus perfectior sit, indicavit quodammodo Christus Dominus per parabolas seminis (Math. 13.) de quo ait, quod una pars afferat fructum trigefimum, altera sexagesimum, tertia centesimum. Quod exponens sanctus Hieronymus in c. 13. Matt. ait, agrum Ecclesiae coli per triplicem statum, in primis conjugalem, & hanc partem agri afferre fructum trigefimum; deinde per vidualem, & hanc partem agri afferre fructum sexagesimum; denique per virginalem, & hanc partem agri afferre fructum centesimum. Concordant cum hac doctrina omnes sancti Patres, qui cum S. Bernardo epist. 42. statum virginalem Angelis conferunt. Quid asserunt deo? quid Angelus de homine facit? differunt quidem inter se homo pudicus, & Angelus, sed felicitate non virtute. (March. eand. Myst. in v. lect. 2. prop. 1.) Quod autem coelibatus etiam sit securior, clare asserit Apostolus verbis illis (1. Cor. 7.) Qui sine uxore est, sollicitus est, quae sunt Domini, quomodo placeat Deo, qui cum uxore est, sollicitus est, quae sunt mundi, quomodo placeat uxori & divitiis est. Et multior immo cogitatur, quae Domini sunt, ut sit sancta corpori & spiritui, magis cogitatur, quae sunt mundi, quomodo placeat viro. Summa hujus moniti Apostolici haec est: cum breve hoc tempus vitae datum sit, nobis ad placendum Deo, aeternorumque bonorum consecutionem, suadeo omnibus, qui possunt capere verbum hoc, coelibatum, quia conjugati

per opera conjugii varie distraherentur: in conjugio oportet partiri animum in uxorem, proles, familiam, negotia, lucra, opes: haec omnia animum a caelo avocant, & terra ita immergunt, ut multi per diem vitae famel de Deo cogitent. E contra coelibatus colligit animum in Deum, dat gustum ad caelestia, preparat iter ad aeterna, confert facultatem sine impedimento servituti Deo, ejusque gratiam orationibus, jeuniis & aliis operibus bonis promerendi. Nihil jam dicam de tribulatione carnis, quam patitur vir, si sine uxore imprudentem, superbam, impatientem, morosam, aut iriosam incidit. Nihil dicam de tribulatione carnis, quam sustinere debet mulier, si viri tyrannidem, ebrietatem, prodigiositatem, Zelotypiam, aut incontinentiam aspicere quotidie debeat, & emendare non possit. Nil dicam de tribulatione carnis, quam exantare debet uterque conjux, si filii sint protervi, stupidi, ad mala consortia abrepti, ad aleas aut crapulas prout, aut corpore vel animo defectuosi. Haec, inquam, non amplius repetam, aut exaggerabo, sed ut ostendam coelibatum esse securiorem conjugio, totam materiam finio verbis S. Bernardi. ser. de trib. Ord. Dicit ille in Ecclesia tres ordines esse designatos per Noe, Daniele, & Job, omnes quidem tres transire per hoc seculum, quod mare spatiosum, sed primos per animum, secundos per pontem, tertios per radum. Verba Mellissai sunt: Hoc mare magnum, & spatiosum non aliud est, quam praesens seculum, quod tribus generibus hominum suo modo est pervium; tres enim sunt, Noe, Daniel, & Job; primus navi, secundus ponte, tertius vado transit, & tres ordines Ecclesiae significant. Noe Rectorum Ecclesiae; Daniel poenitentium & continentium; Job conjugatorum forma est. Conjugatorum ergo ordo est, qui mare magnum vado pertransit, periculolum habens iter: pauci pertransunt, vado difficile est, praesertim modo cum malitia invaluit inter undas hujus seculi, voragines victorum, & criminalium peccatorum foveas declinare. &c. &c.

Dominica I. Adventus.

CONCEPTUS LXIV.

De Justitia Christiana, ad quam quilibet hominum tendere tenetur.

Respice & levate capita vestra, quia appropinquat redemptio vestra. Luc. 21.

Justitia Christiana declinat a malo & faciens bonum; obligat etiam homines mundanos.

I. Deo Optimo Maximo fidei infinitae laudes, de fide & symbolo fidei, de spe & oratione tam Dominica, quam Angelica, de charitate & praeceptis Decalogi cum annexo tractatu de gravitate peccati, ac denique de Sanctissimis Sacramentis ad finem perducta sunt. Quo fructus? Deus scit, forsitan exiguus aut nullo. Verum quid refert? Christus Dominus vocavit Dicit

Discipulos ad Apostolatam; dum retia mittebant in mare, ait S. Gregorius, apud Segu. Quadrag. Disc. 3. num. 1. nondum actu capiebant, ad indicare Apostolum effici labore, non fructu. Eja si Dei gratia, & vita faveat, pergamus strenue, superest caput quintum, de Justitia Christiana, quae omnium hactenus dictorum quasi compendium, aut major elucidatio est; Mittamus rete in mare: aggrediamur alacriter opus. Notandum autem ante omnia, justitiam hic non fricte sumi pro illa virtute, quae merita praemiatur, & delicta panit, exigite ut in negotiis, in contractibus, in emptione & venditione cuilibet jus suum tribuatur: per justitiam hic intelligitur conformitas cum lege Divina, studium serviendi & placendi Deo, inculpabilis vitae probitas, aut perfectio Christiana, quae senta ille dicitur Homo justus, qui opponitur peccatori, atque non tantum ab omni crimine alienus est, sed etiam mandata legis accurate observat. Homo justus est amicus, peccator inimicus Dei: Homo justus est in statu gratiae, peccator in statu odii: Homo justus est filius Dei, peccator principium diaboli: Homo justus est heres regni caelestis, peccator reus gehennae. Vis plura? qualis sit inter utrumque oppositio, in hodierno Evangelio quodammodo insinuat: in primis enim dicitur, quod cum in sole, luna, stellis & elementis signa illa terribilia comparitura fiat, homines auferant praeterea: dein paulo post subiungitur: Levate capita vestra; quia appropinquat redemptio vestra. (Luc. 21.) priora illa verba dicuntur de peccatoribus, posteriora de justis: peccatorum imminente iudicii die scelerum suorum conscii timore, & desperatione contabescunt: justis autem operibus suis, & optimae conscientiae testimonio confisi de tempore suae redemptionis letantur, & exultant. En! quae differentia inter justum & peccatorem, inter justitiam & peccatum. Porro hac justitia duo a nobis officia exigit, Declinare a malo, & facere bonum. Quodnam est illud malum quod declinare oportet? Est peccatum quod solum malum est, quia Deo & beatitudine privat. Quodnam est illud bonum, quod facere oportet? est omnium virtutum & bonorum operum exercitium. Cum igitur de justitia Christiana acturi sumus, necesse est, ut de hac utraque parte agamus, videlicet de peccatis, iisque capitibus, aliis, in Spiritum sanctum, & in hoc ideo ait Villalpandus, ap. Gorn. a La. hic v. 17. quia Deus voluit Iudeos avocare ab idololatria gentilitium, qui solent orientem adorant. Recte! verum hoc non possum non determinari? describit accurate altitudinem & latitudinem accuratè, item circumferentiam & mensuram crepidinis de cubito ad cubitum. Cur ergo numerum graduum diffinuit? Sanctus Hieronymus in Ezech. 43. distinet huc dubio inquires, graduum numerum non fuisse determinatum, ut edocemur, in

idani ad perfectionem suo statui proportionata obstringuntur. Vah! non possum temperare risu, perfectio Christiana in mundo, sicut in Synagoga; Parcius ista, Dilectissimi! aliter loquantur scripturae, aliter Patrum testimonia! Attendite obsecro ad hodiernum, quasi praesalminare discursum, & notate praes, quas pro atsequenda perfectione subministrabo, videbitis haud esse difficile, quod iudicatis hactenus impossibile. Suppono autem, me agere cum hominibus saluti fuf studiosis; peccatores enim, si obhinate perire velint, cum gemitu dico, pereant. Favete!

§. I. Quia in virtute semper ascendendum est.

3. Confirmatio. Hercules fortitudine, & rorem gestarum gloria per totam antiquitatem celeberrimus Heros, post suspendas pugnas cum hominibus & monstis confertas, tandem laboribus & senio fractus in litore maris Gaditani duas ingentes ex marmore columnas erexit, inscripta epigraphae: Non plus ultra! (Pescodell. Ethica s. 7. m. 54.) quibus verbis indicare voluit, neminem Heroum fortunato victoriarum cursu ad eam gloriam pervenisse, nec deinceps perventurum. Ad hanc oram maritimum delatus gloriosissimus Imperator Carolus V. indignatus fastuosae factantiae, delevit voculam Non, scriptas reliquit ceteras plus ultra! ut toti mundo demonstraret, se fama & fortitudine Herculis nequaquam contentum, ad altius gloriae fastigium per generosa facinora ascendurum. Quod mente decrevit, opere exsecutus est, Hercali aut factis sese aequavit, aut superavit. Eundem in motum hominem Christianum in studio virtutis comparatum esse oportet, ita ut semper ad altiora tendat: esto quod sit justus: plus ultra! esto quod sit humilis: plus ultra! esto quod sit patiens in adversis: plus ultra! esto quod amet Deum: plus ultra! esto quod diligat proximum: plus ultra! nunquam subsistendum, semper pergendum est.

4. Atque hoc, quod discuro, praefiguratum nobis videtur in templo Hierosolymitano; cum enim Dominus Deus ideam illius exhibuit Ezechiel, ut eum doceret, qualiter templum illud post populi reditum & Babylonie esset reaedificandum, de altari precepit illi: Gradus ejus versus orientem. (Ezech. 43.) Nota per gradus ad orientem ascendebatur ad occidentem, & in hoc ideo ait Villalpandus, ap. Gorn. a La. hic v. 17. quia Deus voluit Iudeos avocare ab idololatria gentilitium, qui solent orientem adorant. Recte! verum hoc non possum non determinari? describit accurate altitudinem & latitudinem accuratè, item circumferentiam & mensuram crepidinis de cubito ad cubitum. Cur ergo numerum graduum diffinuit? Sanctus Hieronymus in Ezech. 43. distinet huc dubio inquires, graduum numerum non fuisse determinatum, ut edocemur, in

BIBLIOTHECA PAULI APOSTOLICI

PAULI APOSTOLICI

PAULI APOSTOLICI

PAULI APOSTOLICI

PAULI APOSTOLICI

virtutum acquirat. Quidquid sit, saltem non est moris sic vivere in mundo.

9. *Epiligi.* O quam verissime loqueris; sed hinc ille lacrymæ. In mundo moris est sibi hinc vanaque dignitatum fastigia per fraudes, per violentias, per aliena fortunæ ruinas accipari. In mundo moris est per fas & nefas divitiis quærere, uluris, rapinis, & circumventionibus infirmiore opprimere & ad incitas redigere. In mundo moris est innocentes pervertere, fœlicinios discursu mittere, in morem peccatum pecculæ & luxuriari. In mundo moris est, proximum perfecti, denigrare, supplantare, & tam corporis quam animæ ruinam illi fructure. In mundo moris est ventri fervire, ingluviem saginare, commensari, helliari, & inebriari. In mundo moris est, initar leonum ferociter, injurias ad unguem vindicare, dentem pro dente, sanguinem pro sanguine repocere. In mundo moris est res sacras risu habere, & tam hominum quam ipsius Dei monita spernere: Hæc omnia, & quidquid nefandum est, moris est in mundo. Sed quid sequitur? Hoc sequitur, quod etiam moris sit in mundo damari, ex hac ipsa enim morum corruptione sancti Patres argumentum capiunt de paucitate salvandorum, de qua adeo terribiliter scribunt, ut continuo nobis incalescant: Christum tantum tres Apostolos ad transfigurationem assumpsisse: in arca Noetica tantum octo personas fuisse servatas: ex sexcentis Israelitarum millibus, qui ex Ægypto exierant, tantum duos ad terram promissam pervenisse, & quæ sunt similia, ex quibus conclusionem formant, paucos paucissimos salvos fore. *Vix de centum millibus* (exclamat S. Hieronymus, ap. Euf. ad Dam. & hic præ omnibus aliis nobis sufficit) *vix de centum millibus, quorum mala vita fuit* (pro ut est vita mandata) *meretur a Deo indulgentiam habere mos.* Ta igitur, mi Christiane, si bonus tibi consilium sum, non sentire cum pluribus, sed sperare sicut cum paucis, declina a malo & fac bonum, tendendo ad Justitiam Christianam, & cum aliquando adveniat signa illa terribilia in sole, luna, & stellis, non sis e numero eorum, qui *arsentur fra simonæ*, sed illorum, qui levant capita sua, & latantur, quia sua redemptio appropinquat. Amen.

Dominica II. Adventus.

CONCEPTUS LXV.

De primo adjumento proficiendi in Justitia Christiana, videlicet gratia Dei.

Quid existis in deserto videre? arundinem vento agitatum? *Matth. 11.*

Oratio auctoris, ad bene servandum homini necessaria.

Nihil infirmius, viliusque arundine; ad quævis aere motum fluctatur, in mediis aquis fluctat, medulla caret, & fructum nullum profert. Christus Dominus igitur de industria in hodie no Evangelio arundinis mentionem facit, & deum in admirandas Joannis

laudes affurgit, illum Prophetam, plus quasi Prophetam, imo Angelum compellendam, ut turbam audientem edoceret, quid Dei gratia (Joannes enim gratia interpretatur) in homine valeat, quæ ex arundinibus cedros facit. Quid est autem gratia? Quæro vicissim: de qua gratia loqueris? an de habituali, sanctificante, & stabiliter inhaerente? De hæc respondeo, est vita anime; sicut enim anima corpori naturalis; ita gratia dat anime vitam supernaturalem. Est ornamentum & donum caeleste, quo anima fit spiritus, Deo beneplacens, paradisi Creatoris, Spiritus Sancti habitaculum, & sanctuarium Divinitatis. Est pignus caeleste, quod homini capacitatem ad meritum, & jus ad gloriam tribuit. Vis scire, quid non sit hæc gratia? (*P. S. Signori Hom. Chr. p. 2. lib. 8. n. 8.*) Dico, hæc gratia non se habet per modum vestimenti, quod in homine moribdo, suo lepore nihil immutat: neque etiam se habet per modum venustatis naturalis, quæ tantum in cute hæret, & eaque detracta disparet: sed intrinsece perficit animum, confortat reddens Divinæ naturæ, cum sit in modum, quo ignis ferum contra vim naturam fulgidum, & candens facit; & ideo pauperissimus totius mundi homo cum unico gradu gratiæ felicior est, quam carens Dei gratia potentissimus Monarcha cum totius mundi dominio. Verum non hic sermo est de gratia habituali, sed actuali, non de permanente, sed transiente, quæ hominem in operando prævenit, excitat, adjuvat, & argue confortat, & illicque contra mundum, carnem, demonem, inexpugnabile robur confert. Respicimus iterum ad arundinem: cum Christus Dominus ab iniquo Judice Pilato Judæis ad cruciandum fuit traditus, arripuerunt illum truculenti milites, ductumque in prætorium exuerunt vestibus, circumdederunt illi chlamydem coccineam, impulerunt ei coronam spinæam, & arundinem in manus dederunt, ludificantes illum instar Regis jocularis. (*Matth. 27.*) Cerum est ad mentem S. Hieronymi, sermo de Cruce, quod ficut Calphas propheta: *Operetur manus vestis pro omniibus*, nescitis, quid diceret: ita & Judæi hæc omnia, Hæc illa mente fecerunt, tamen non sine mysterio locerunt. Quæ ergo omnia ceteris? Quid significatum est per arundinem Christo in manus traditam? significatum est, ait S. Ambrosius, in Luc. 22. quod fragilitas humana vultu gratia Christi corroborari debeat, ut non jam ficut arundo moveatur a vento. En quomodo Dei gratia hominem fragilem firmet, & confortet.

2. *Proposito.* Cum igitur de justitia bene perfectione Christiana ultimo diximus ad eam omnes homines, nullo excepto, obligari, necesse est, ut ad vitam pie ac Christiane agendam remedia quædam præscribamus, inter quæ primum ac principale est gratia Dei. Videamus ergo primum, quomodo hæc Dei gratia ad bene operandum fit necessaria. Secundo, quomodo acquiratur. Et tertio, quid in nobis operetur. Hæc materia, hæc diviso sermonis. Attendite. Favete!

§. I.

De adjumentis proficiendi in Justitia Christiana.

§. I.

3. *Confirmatio.* In primis Divinam gratiam ad pie vivendum, & bene operandum esse necessariam est veritas a Conciliis & SS. Patribus constanter asserta, & contra hereticos propugnata, præsertim contra Pelagium, qui, cum gratia Divinæ necessitate negaret, atque præfricta fronte in suo illo principio pertinaciter perseveraret: *Ego sum, qui sum eorum libertate, a sancto Hieronymo, episc. ad Cestepi. acriter in eum in vecto confutatus est, dicente: Qui hæc dicit, quam non excedit blasphemiam? asserit se per arbitriam libertatem utrumque ultra necessarium habere Deum, & ignorat scriptum: Quid habes quod non accipis? An ergo nullam omnino actum virtutis elicere possum sine Dei auxilio? Nullum omnino, ita esse professæ habet Concilium Palæstinum contra eandem Pelagium definiens: Gratiam ad singulos actus dari.*

4. Gentilis ingenua sua facinora sibi ipsis ascribent, dicentes, prout refert Moyles: (*Deuter. 32.*) *Manus nostra excolit & non Dominus fecit hæc.* Talis fuit Rex Nabuchodonosor; obventa enim victoria erexit altare, in quo stangebant arma, quibus contra hostes dimicaverat, gladium, scutum, lanceam, aliaque, eisque sacrificabat utpote quibus triumphum gloriam adscribebat. Quam indignum hoc sit, optime agnovit patiensissimus Job: *Si osculatus sum manum meam ore meo, & si iniquitatem maxime.* (*Job. 31.*) Alludit ad morem vulgarem, dum enim aliqui ab altero accipimus, manum ejus osculamur, si ergo propriam osculer manum, simul profector, quod ab illa, quod bene actum est, procedat: & hoc, inquit Job, est iniquitas maxima; quantum enim meæ dextere arrego, tantum Divinæ derogo; quæ teste sancto Genitium Doctore, operatur in nobis velle & perficere. (*Psal. 127.*) Paucis: Homo est suis viribus, sine Dei auxilio salutariter operari nequit. Expli-cemus hanc rem in duobus Apostolorum Primipilis Petro, & Paulo.

5. Quando benignissimus Salvator Petrum constituit in pascendis ovibus Vicarium, prædixit ei mortem a tyrannide inferendam, inquit: (*Matth. 26.*) *Cum esses iustus, clavisas te, & ambulabas ubi volebas, tunc autem sententia, extendens manus tuas, & alius te clavit & ducet, quo tu non vis.* Nota cum Terulliano, in Scorpiac. per verba illa, *extendens manus tuas*, alludit Christus ad mortem crucis, quam extentis manibus esset subiturus. Car autem addit: *duci quo tu non vis* ut præfigeret illi renitentiam, & naturalem horrorem contra mortem, quam etiam revera Petrus effugere postea volebat; cum enim Romæ in carcere Mamertino captivus teneretur, suadente ei Christiani, ut fugam capesseret. Petrus suadentibus manus dedit, & evasit. Verum extra urbis portam viæ Appiæ occurrit illi Christus Dominus crucis farsina onatus. Procidens in genua Petrus quærebat: *Dominus quid vadis?* & Christus: *Vado Romanam iterum crucifigi*

pro te: (*Baron. Annal. Eccl. an. Chr. 69.*) Erubuit Discipulus, intellexitque Christum non in suo; sed in Vicariis sui corpore velle crucifigi, mox ergo ad carcerem reversus mortem generose subivit. A Petro transeamus ad Paulum: Non ita meticulosus erat ille quam ille; cum enim in vinculis teneretur, sine fine suspirabat ultimam horam, accusabat mortem tarde gradientem, provocabat carcerificos ad tormenta. *Asphærum habens discipulos, & esse cum Christo.* (*Phil. 1.*) Jam pensata hæc differentia quæ: cur Petrus per mortem ad Christum ire trepidat, Paulus vero hoc ipsum a morte desiderat? Licet mihi ad rem nostram responsum formare: In Petro videmus, quod faciat natura sibi derelicta; relugit Deum & omne bonum. In Paulo agnoscimus, quam potenter gratia ad Deum trahat. Non volo hic quidem affirmare, Petrum dum mortem fugiebat, fuisse desitutum gratia Dei. Abiit a me, ut hæc injuriam sanctissimo Apostolo impingam: sed tantum per modum exempli aut similitudinis declarare cupio, quomodo homo sine Dei gratia fit instar Petri infirmus, cum gratia autem instar Pauli magnanims.

§. II. Debet gratia dispositione acquiri.

6. Jam adverte, mi Christiane, quis scrupulus animam tuam vexet: Hæc gratia, inquit, dependet a libera Dei voluntate. Redde ais: Ergo potest illam Deus mihi dare vel negare? Iterum bene: quomodo ergo gratiam non habuit impetrare potero? Age, applica animum ad ea, quæ dicitur sum: Patriarcha Noëmus, cum durante diluvio in arca diu sedisset; exploraturus, num aquæ remitterent, & terra denovo habitabilem se præberet, exsursum, in fistigium arce ascendit, & aperiens tectum arce aperit, *videlicet quod explicata esset superficies terræ.* (*Gen. 8.*) Quid agis optime fenecio? cur caput super tectum effers? nonne in latere arce fabricatus es fenestram? per hanc ergo explora-turum prospice, & tectum integrum relinque: Ita ego quidem loquor: verum Henricus Cistæ-nensis lib. exercit. in Gen. altam hæc super re animadversionem facit: de calo, inquit, descendit Dei ira totam terram inundans; ergo tectum de calo expellari debuit misericordis, quæ terra habitabilis fieret: sicut ergo prius Noe per stru-turam tecti contra deplum Nummius tram se defenderat; ita nunc aperto tecto misericordis Divinæ influxum excepimus, non per fenestram, sed per fastigium prospicimus. Quid hoc ad nostrum propositum? gratia Dei, quæ ad bene operandum indigemus, de calo venit; nostrum igitur est, ut hanc misericordiam Bonitatis influxum aperto sursum corde excipiamus; quamquam enim Deus gratiam suam nemini denegat, dispositionem tamen ex parte nostri requirit. Qualis est ista dispositio? Est multiplex. In primis ad impetrandam gratiam sicut ingens in Deum confidentia; exemplum habemus in Davide; (*1. Reg. 17.*) cum eoin immanis Goliath Israelitarum fortissimus ad singulare certamen provocaret, venit David

David in castra, fratribus suis militantibus alimentera affertens: vidit ibi neminem et toto exercitu aulium cum hoc Thracone congressi, quod indignum ratus adit Regem Saul, & pugnantem contra eum tantam licentiam petit, & Saul admiratus inbellis adolescentuli temeritatem distulit ei pugnare: verum David magis exardescens: *Nunc vadam, ajobat, & auferam operibus populi.* Quare nunc? Ideo repouit S. Basilus orat. 15. quia quanto magis Saul de inbecilli ejus aetate, & armorum imperitia diffidebat; tanto magis David in gratia Divina auxilio confidentiam collocabat, inquitens: *Non viribus meis fretus, sed gratia in aciem prodexi.* Sic pugnavit, gratia adjuvante vicit, gloriosum triumphum reportavit, fuitque verificatum, quod Bernardus ser. 3. de annunc. enunciat: *Dei non ponit eisam misericordiam, nisi in vase fiducia.* Secundo ad impetrandam gratiam facit profundam humilitatem: exemplum habemus in Centurione Capthamata; cum enim rogaret Christum, (Luc. 7.) ut servum suum paralyticum sanaret, accesserunt seniores Judeorum ad Dominum pro illo intercessores fidei, dicentesque dignum eum esse hoc beneficio, eo quod diligeret gentem Judaeam, & Synagogam illi edificavit: verum Christus non attendit ad eorum preces; cum autem Centurio humiliter precibus protestaretur, *Dominus non solum dignus, ut faceret sub vestram manum, sed tantum die verbo & sanabitur: quare meus, & nunc enim vero Dei Filius dignum illum censuit, ut non tantum in domum, sed omnino in cor illius cum gratia sua ingrederetur.* Tercio ad impetrandam gratiam facit charitatem Dei quam proximi; quia Optimus Maximus Deus plane ab humana liberalitate nunquam se patietur superari. Exemplum iterum habemus ex coronato Platone: erat ille vel maxime & numero veterum Patrum, qui ardentissimis desiderijs venturum Messiam suspirabant: enumerabat & suas & alienas provincias, divitians, ex qua desideratus Salvator oriturus esset, cum subito exclamare cepit: *Moab olla sibi mea, (Psal. 59.)* quibus verbis quasi dicere voluit: si Deus decrevit non in meo, sed alio regno Salvatoris incunabula figere, non est, quod de alia provincia quam de Moabitarum magis sperem: quare autem de hac? S. Paulinus Episcopus Nolanus Ep. 3. respicit ad Ruth Moabitidem, quae inter progenitricis Christi recensetur: *Booz genuit Obed ex Ruth. (Mat. 1.)* Cum ergo liberalissimus Deus, qui nullum obsequium incompenlatum relinquit, acceperit carnem ex Moab, ideo David omne bonum inde expectabat. Denique ad impetrandam gratiam facit devota & constantis oratio; sicut erudit Salomon pro sapientia; ita nos pro gratia ad Deum clamare debemus, *Missa illam de caelis Javabit ratis, & a sede magnificentissimae tuae, ut mecum sit, & mecum laborat. (Sap. 9.)* En praesens: en media ad acquirendam gratiam.

§. III. Et cooperatione consensu.

7. Quare modo, quae ergo operationes & effectus hac gratia in homine producat? Respondet, hanc gratiam nobilissimum quoque duplicem operari effectum, id quod ex duplici Scripturae loco declaro. Sanctus Rex David describit frigus ex nive, & glacie emanatum, per quod utique peccati & tepiditatis damna intelligi possunt, exponitque modum, quo illud solvatur, videbret per ventum australem, qui jubeat Deo seren. persilans omnia in aquas solvit. *Flavit spiritus eius & fluxit aqua. (Psal. 147.)* De hoc eodem agit Ipoala, quae graviter dolens de damno, quod siccus & frigidus Aquilo in horto suo cauteraverat, ait: *(Cant. 4.) Veni auster, & postea horum meum, & fluxit aromata.* Ergo autem duplex beneficium hortis praestat, solvendo glaciem & fuscandam plantas? Ita est! quid autem intelligitur per austrum, S. Gregorius Nyssen. Hom. 10. in Cant. intelligit Dei gratiam, quae non tantum peccatricem animam in lacrymarum penitentiae solvit, sed eandem amoenissimam virtutum aromatibus exornat. Haec duplex est operatio gratiae, mandare a peccato, & exornare virtutibus. Utriusque huius operationis specimen non potest clarius dari, quam in conversione Apollolorum, quos Christus Dominus a piscatura, & a melonio a negotijs secularibus, a peccatis ad Ecclesiae principatum vocavit. Quid mirabilis Paulo? erat Synagoga defensor, & ascensus Ecclesiae persecutor acerrimus: propebat plenis furis Damascum, ut trepidam & tenuem Christianorum turbam ibi exstingueret & extirparet: in via subito fulgore occupatusque deficiit, audit vocem e nubibus *Saul, Saul, quid me persequeris? (Act. 9.)* agnoscit suam culpam reatum, dat victas veritati manus, triduo jejunijs & oratione animam expiat. En! qua ratione gratia a peccato emundet! Dein Paulus lactus ex lapo agnus, totumque fore mundum peragrans indicibile est, quanta mala pro fidei incrementum, ac Dei gloria passus sit, & quantos labores susceperit. En! qua ratione gratia virtutibus dicit. Vultis aliud exemplum in quoad hunc clarius, manifestissime hae res elucidat? Tempore atrocissimae persecutionis, (Resignol. mir. fact. 1. p. 14.) quae Diocletianus tyrannorum crudelissimus Ecclesiam Dei extirpare cogitabat, erat in Aegypto Diaconus nomine Apollonius, qui ob fidei professionem ad ethnicis praetoris tribunal vocabatur. Optimus hic, & ceteroquin sanctissimus Vir, cum terribilibus, quibus Christiani cruciabantur, tormentis conspiceret, ex humana fragilitate non metu obruebatur, ut iudicium, & mortem a se declinare decreverit. Eum in finem rogavit quemdam Philomenum, qui inter ethnicos theatralium mimum, aut histrionem esse solebat, ut mutatis secum vestibus, se iudici ferret. Philamonem ingratum non erat hanc ludere subulam, acceptat oblatas sibi pecunias, assumit Apollonii habitum, & sitque

ic Pra.

se Praetoriano. Verum ecce potentiam gratiae Divinae: cum habitu sancti Diaconi revera animum Christianum induit: quatum enim a Praetore, an Christum profiteretur, intrepidus reposuit: Profiteor Christum, & exoror gentium Deos tanquam demonum simulacra: subxit inde Jovis pectus, putans Philomenum jocari; verum cum ille protestaretur serio se agere, statimque Jovis publice conspuere, tunc enim vero iracundia motus iussit produci equales, sartagine, omnique crudelitatis instrumenta. Interim omnis populus, qui spectatum accurverat, clamosis vocibus precabatur iudicem, ut Apollonem pacem, totamque iram in Apollonem, ejus seductorem converteret. Iudex his vocibus magis effertus jubet adduci Apollonem, adductumque auctere objurgat, quod magicis artibus mutatione vestium testis optimum civem suum non sine laetu totius civitatis fascinasset: verum veniam tibi dabo, subjunxit, si jam nunc sine mora Jovi sacrifices: Ego Jovi sacrifices? subinterbat Apollonius? Abit a me. Crucifecit quidem, quod insantili metu tua tormenta fugerim, sed & gaudeo nunc quod Philomeni una cum vestium mutatione Christianum animum inspiraverim: Vivat Christus! pereant Dii gentium! quis explicet, quantis furis non Iudex Anianus exandescat: praecipit, & Philomenem & Apollonium abripi, verberibus contundi, arbori alligari, & sagittis configi. Milites exequuntur, quod jubentur: & ecce, miraculum! ne una quidem sagitta sanctos Martyres tetigit, quin uno una illarum retro acta Iudici Aniano oculos excussit. Lamentabatur iste, & S. Philomenam illum solabatur, inquitens: Infelix, ut prodigiosam, quam Christus verus Dei Filius martyrius suis consert, virtutem agnoscas, promitto tibi, quod si post meam mortem de sepulchri mei pulvere modicum sumperis, coque oculus conspuleris, integram vitam recepturus sis. Respondit promissioni eventus, postquam enim sanctus Martyr capite plexus est, accitit Anianus ad ejus tumulum, pulverem oculo applicuit, & ecce! quis non iterum prodigiosam gratiae Divinae vim admiraret? non solum corpore sed etiam animo illuminatus, Christum publice professus, dein a lictoribus Alexandriam perductus, ibique post innumera tormenta pro Christo genere extulatus. In mare projectus, sed a delphino littori relictus, in sepulchrum sancti Philomeni illatus est. Hinc mirabiles gratiae Divinae triumphus: convertit Philomenem, confortavit Apollonium, illuminavit Anianum, omneque tres martyrii laureola coronavit.

8. Verum, quod maxime & ante omnia monendum est, oportet, ut gratiae invitanti cooperemur: debemus, quando Deus vocat, cum S. Petro mox relinquere omnia, debemus cum S. Mattheo sine mora surgere ad sequelam Christi, debemus cum S. Paulo respondere: *Dominus quid me vis facere?* Notata dignissima est loquendi methodus, qua Moyses hitoviam creationis descri-

bere incipit: *(Gen. 1.) In principio creavit Deus caelum & terram, terra autem erat inanis & vacua.* Porro haec ipsa terra sic plantis vacua die tertia facta est frugifera, protulit herbam virescentem lignumque faciens fructum. Jam nota subnexus epiphonema: *Et vidit Deus, quod esset bonum, quo dicit vult, quod Deus in producta terra sicut arifex in peracto suo opere delectatus sit.* Sed quero, cur Dominus Deus non jam ante, cum terram produxit, mos flet in illa contentus? cur primam tunc, cum terra herbas, & fructus prodigine caperit? Nimirum ideo ut nos doceret, Deum non delectari, cum gratiam nobis infundit, sed cum nos gratia cooperantes gerit. Gratia est opportunus & fereus ventus, quo per turbulentum mundi mare ad portum beate aeternitatis provehimur: ergo ex parte nostra opus est, ut vela expandentes hunc ventum pleno sinu excipiamus. Gratia est fuenis, qui nobis in puteum iniquitatis, & desperationis abyffum prolapsis porrigitur: ergo ex parte nostra opus est, ut sinem hunc ambabus manibus amplectamur, nisi quo possimus maximo sursum elucemur. Gratia est vox amici, quae nos in tenebris aberrantes in semitam salutis revocat: ergo ex parte nostra opus est, ut huic voci respondeamus, eamque alacriter sequamur. Ita scilicet se testatur Genium Apollonius: *(1. Cor. 15.) Gratia eius in me usque non fuit abundantius amicus laboris: non ego, sed gratia Dei mecum.* Supra qua verba Cassianus Coll. 13. c. 13. ita commentatur: *Cum dicit, non ego, sed gratia Dei, virtutem Divinae praedilecti ostendit. Cum dicit, mecum, non otioso, sed laboranti, ac sustinente eam cooperatum fuisse declarat.*

9. Epilogus. Nihil igitur superest, Christiani mei, nisi ut pro coronide vos alloquar verbis ejusdem Apostoli: *(2. Cor. 6.) Hortamur vos, ne in vanum gratiam Dei recipiatis.* In vanum recipimus gratiam, cum illi non cooperamur, id est, quod ex eo capite periculosissimum est, quia Deus ejusmodi gratiam in vanum collatam omnino nobis adimere, & alteri tribuere solet. Noane id nobis manifeste insinuat per parabolam sterilis ficus, quam Christus Judaeis impoenitentibus protulit? Pater-familias, cum illam tribus omnino annis infructiferam vidit, fuisit illam excidendi, indignum esse asserens, ut terram occuparet, in qua aliae arbores multiplicem fructum essent prolaturae. Plantavit nos Deus in vinea Ecclesiae, conceditque uberissimos gratiarum rores, ut operum bonorum fructus afferamus. Quodsi steriles maneamus, minatur Deus excidium, auferretque a nobis auxilia Divina, quibus alii indigent. Scimus quidem, quod hortulans praedilecti ficulnea intercedit, sed non exprimitur in parabola, an Pater-familias ejus precibus annuit. Cur hoc non exprimitur? ideo, ait S. Gregorius Nazianz. orat. in Baptisim. ut indicetur, valde dubium esse, utrum Dominus Deus etiam ad preces & intercessionem Sanctorum misericordiam illi exhibiturus sit, qui abutitur gratia, cui alter fructuose cooperaturus esset. Sunt in dume-

numerabiles extra Ecclesiam infideles, qui gratia quam nos bonorum operum vacuum relinquimus, vehementer indigent: quapropter Dominus Deus, ne tanta auxilia sint inaniter occupata, illa auferit indignis, & tradit egentibus, ut fructum capiunt. Avertat a nobis benignissimus Deus tantum supplicium! &c. &c.

Dominica III. Adventus.

CONCEPTUS LXVI.

De secundo adjumento proficiendi in Justitia Christiana, videlicet serii voluntate.

Miserunt ad Joannem, ut interrogarent eum, Tu quis es? Joann. 1.

Ad virtutem et salutem nihil requiritur aliud, quam serii voluntas.

Gentilium quidam de divinitate sui idoli vehementer dubitant, & hujus rei experimentum capiunt hanc phropham excogitavit, dicendo secum ipso: si Deum meum decipere & mendacii convincere potero, Deus non est: atqui decipiam illum, & mendacii convincam. Hinc in finem avicula clam in manus accepta perrexit idolum, quasvique Vivumne esset, an mortuum aliquid, quod manus teneret? cogitans tacite in animo: si tu responderas, esse vivum aliquid, vox una manus comprehensione avicula tem elidam, si autem dixeris esse mortuum aliquid, aviculum libere avolare permittam, sic in mendacium impingens, quidquid dixeris. Verum infernalis fycophanta, qui in idolo hospitatam, erat astutior seu tentatore, reulitque paucis: *Ut vis!* Mi Christiane, non ascendi quidem cathedram, ut captiosa tentatione te inducam, neque etiam sum ex illis Legatis, qui a Sacerdotibus & Pharisais missi prolixas disquisitione examinaverunt Joannem: nihilominus liceat mihi ecce te quærere? *Et quis es?* Anima tua vivam mortuam est? in statu gratia, aut odii Divini versaris? iustus aut peccator? & numero electorum aut reproborum es? Quid respondens? *Taces.* ergo ego in vicem tui responsum dabo, eamque non aham, quam illius idoli: *Ut vis!* ut bonus vel malus Christianus sis, ut virtutem aut vitium secteris, ut Deo aut damoni servias, hoc ex tua liberrima voluntate dependet. Sententia est cujusdam Sancti: (*Ap. Spir. scilicet. lib. p. ult. 110.*) *Quidquid toto corde, tota intentione, toto desiderio vis, id escertissime!* viso tuo corde & efficaciter mansuetudinem? mansuetus es! vis castitatem? castus es! & sic de ceteris virtutibus. Noli esse e numero eorum, qui falso sibi perfunderent, iustitiam Christianam, id est, bonam, piam, ac laudabilem vitam valde difficilem, aut omnino impossibilem esse. Non ita seres habet! ad hanc enim ascendendam pluribus opus haud est, quam serii voluntate: hinc Angelicus Doctor Thomas sorori suae ad importunitatem, & molestias ufque interroganti: *Frater quomodo saluabor* (*In Virg. Marr.*) nil aliud posuisti, quam *volo velle!* ubi

eim serii est salutis voluntas, tibi salus deesse non potest.

Serii autem eris, primo si fit prompta.

2. Proposito. Age, ultima vice necessitatem, & cooperationem gratiae Divinae, tanquam primum Iustitia Christiana adjumentum tibi exposui, jam de altero, in quo illa ipsa cooperatio consistit, videlicet serii voluntate agamus. Si quæras, quomodo & quando voluntas censatur esse serii? *Respondeo:* serii eris, si fit prompta, si sit pura, si fit ferma: An prompta, para, si firma erant materia, & tripartita divisio hodierni sermonis. Attendite: *Varete.*

§. I.

3. Confirmatio. Vis, mi Christiane, pie a virtute vivere? serii voluntate opus est! Ieri autem erit primo, si fit prompta hie morosa tergiversatione, sine tediola procrastinatione. Observatione dignum est, quod Christus Dominus Apostolos e mediis mundi negotiis, & etiam a statu peccati ad fit loquelam vocans, neminem bis vocavit, item quod nullus fuerit, qui moras traxerit, aut dilationem peterit. Vocavit Mattheum c. 9. sedentem in telonio, & iurgens secutus est eum. Nota vocalem *furgens!* Vocavit Petrum & Andream in mari piscantes, & continuo relicis retibus secutus fuit eum. (*Matth.*) Nota vocalem *continuo!* vocavi Jacobum & Joannem in navi reficientes retia sua; illi autem statim relicis retibus, & Patre secuti sunt eum. Nota vocalem *statim!* quibus vult indicari sanctos Christi Discipulos, ut primum clamantem Salvatoris vocem in auribus; & operantem Dei gratiam in animo senserint, sine omni mora, & preteris quorumcumque negotiorum obtaculis ad sequelam Christi festinave: Perpende fidem, & obedientiam vocatorum, ait S. Chrylostom. Hom. in 14. Matth. siquidem in medio ipsius operis, id est, piscationis, quo valde deliciosa est, cum audissent jubentem, nihil distulerunt, nihil omnino cuactati sunt. Non dixerunt, reverteremur domum, loquemur cum propinquis, consulimus amicos, faciemus dispositionem cum rebus nostris, expectabimus prius mortem parentum, & quo sunt similia, sed caeca promptitudine responderunt: Ecce me: sequar te quocumque ieris. Applica tibi hoc documentum, mi Christiane! egredere hodie e confessionibus, ubi deposita peccatorum sarcina propositum concepsisti, & sacro confidente arbitrio promissionem fecisti emendandam vitam. Age, vocat te Deus, operatur in te gratia Dei, cape generosam resolutionem, quod jam nunc *furgens continuo, statim* veterem excutere, & aliam vitae telamordii velis. Quod si inordinatos affectus retinere, ad pristinam familiaritatem, occasioneque reverti praeliamus, nisi non bis te vocabit Dominus Deus, auferet a te gratiam in vacuum tibi datam, & perire festinet. *Nescit varda motissima Spiritus Sancti gratia,* ait S. August. in Luc. 1. post init.

4. Ex eorum numero, qui tardio molimine Spiritus

ritus Sancti gratiam eludunt, sunt illi Christiani, qui cogitant, quando capillis me traxerit Deus per infirmitatem, per infortunium, per senium, tunc emendabo vitam, etas juvenilis ac vegeta non est virtuti conveniens: Errant hie miseri, periculum incurrunat aeterna damnatione, quia gratia, quam hodie negligunt, fortassis cras non est reditura: Deus non solet cofans regere, sed invitare. Tempore nascentis Ecclesiae solebant fideles bona sua communi erario suscipere, a quibus deus ex omnia Apostolis sustentabantur: (*Act. 4.*) inter hos erant quidam conjuges, Ananias & Saphira, qui pretium ex divendito agro redactum ad pedes Apostolorum venditio avulerant, sed partem aliquam pecuniam clam, ac fraudulenter sibi reservarunt. Quisvise Petrus, an tanti & non majoris agrum vendiderit? responderunt illi, tanti & non majoris: tunc enim vero excauduit ira Apostolorum Principes, subitaneum tam impudens mendacium non sibi, sed Spiritui Sancto fieri, & ecce! ambo illi conjuges repentinum malo corupti in terram corruerunt, & exspirarunt. Indicibile est, quantus terror in universo populo exortus fuerit: luere quam plarimi ex Judaeis, & Gentilibus, qui similes supplicii timore Christianam fidem amplexati sunt. Jam considerato hoc casum adis Apostolorum veritatem aliquot solia! Simon magus, (*Act. 8.*) ut ex Evangelizatione Philippus Diaconi veritatem Christianam nimum cum vidit, quod Apostoli per impositionem manuum darent Spiritum Sanctum, obtulit illis pecuniam, petens, ut & sibi potestatem conferrent Spiritus Sancti imperirent. Indignatus Petrus, verbis acerrimis in eum increpatus est, inquisi: *Pecunia tua sit tecum in perditionem.* Quid amplius? Nihil amplius! an non Magus substante mox extinclus concidit? Non concidit! Miror! an non peccatum Simonis gravius erat, quam illud Ananias? gravius utique fuit! cur ergo illud, & non etiam illud morte puniatur? Nimirum ne populus aditus & omnia oculis contuens opinaretur, velle Deum ad suam fidem ac famulatum homines metu mortis cogere: ita hinc dubio occurrit Occumenicus in hunc loc. *Non punit Petrus nunc Simonem, quem admodum prius Ananiam, ut ostendat fidem non esse necessarium sine continens.* En mi Christiane, frustra expectas vitam, aut miracula: Deus neminem cogit, sed invitad salutem, non vult fieri servus ex tristitia aut ex miseriae, *habeant enim datorem diligere.* (*2. Cor. 9.*) Coacta virtus illi non placet, sed voluntaria: Et hie de prompta voluntate sufficiunt, pergo ad alterum punctum.

§. II. Secundo si fit pura.

5. Vis, mi Christiane, pie ac virtute vivere? Serii voluntate opus est: serii autem eris, si fit, non solum prompta, sed etiam pura, id est, ad inordinato rerum temporalium affectu defacta. Sunt Christiani, qui cupiunt quidem fervire Deo, sed ita, ut non offendant disbe-

lunt: volant sectari virtutem, sed ita, ut opus non sit recedere a vitis: desiderant exlo frui, sed ita, ut simul non valeant mundo. Errant hie miseri! dum enim & temporalem, & aeternam felicitatem consequi volunt, perdunt utramque: voluntas virtutis & salutis studiosa debet pure tendere in Deum, cum contemptu, & si opus fit, etiam neglectu rerum mundanarum. Percipie, quomodo id inter media mundi negotia fieri possit.

6. Maria Magdalena cum piis consolabilibus tertia post mortem Redemptoris die summam veniat monumentum, ut aromatibus divinum cadaver condiret. Ad Christum jam revertetur & Angelus lapidem ab ostio sepulchri revolverat: inpexere mulieres specum, & ecce Angelus veste candida induus resurrectionem Divini Magistris illis annuaciat: *Iselum quæritis Nazarenam, surrexit, non est hic.* (*Matth. 28.*) Dum ulterius ingrediuntur, visent duos ibi Angelos, qui simul eandem veritatem confirmantes alabant: *Quid quæritis vivum cum mortuis? Non est hic, sed surrexit.* Tum omniviro abiete cætere mulieres, Magdalena autem armillime lacrymans perterrita sepulchrum: & rogant eam Angeli: *Mulier quid ploras? quibus illis? Tollent Dominum meum, sed nescio ubi posuerunt eum.* Paradoxa responsio! Mea Magdalena, mulier alius sapientissima, que consulto, aut perplexitas animum conturbat: si jam genia vice Angelorum testimonio audisti, Salvatore a mortuis resurrectum vivere gloriosum, & nihilominus neficire te ais ubi fit? an sensus deficiant, aut mente exerras? Seraphicus Doctor Bonaventura in Vit. Chr. c. 89. cordate affirmat, Magdalenam esse a se proflus alienam: quare? *quia anima diabolon erat tibi, ubi ipsa erat, sed ipsa erat, ubi Magister fuisse erat.* Eundem in morem, mi Christiane, in mediis mundi negotiis tibi agendum est! Petes quidem cum proximo colloqui, conversari, merari, emere, vendere, comedere, bibere, laborare, & cetera hæc; verum inter hæc omnia animus tuus per continous affectus & supbia Deo adherere debet: Nunquam observasti, quid circulus faciat? uno pede continuo & immobiliter in centro hæret, altero ad circumferentiam excurrit: ita tu corpore & exterioribus sensibus ad negotia & labores excurrere potes, quia tamen animus tuus a centro, id est Deo avellatur. Decipis & decipieris, cum ducis, futor fum, factor tum, agricola sum, mercator fum; ideo non possam vacare Deo; hæc enim opificia & artes, quibus pro conditione status familiarum sustentas, si ad Deum ordines, media ad quærendum, & inventiendum Deum tibi non minus sunt, quam Religioso intra Monasterium vivente palmodie, jejunia, & meditationes.

7. Verum illud proli dolor! maxime dolendum est, quod multi pulcherrimum hunc ordinem invadunt, & non tam temporalia ad Deum ordinant, quam Deum propter temporalia quarant. Hinc magis exoptant bona sua opera temporalia, quam aeterna remuneratio-

com-

compenfari, magisque letantur, fi corpore, quam fi anima tenet bene habeat. Cum Chriftus in urbe Caparnarum verfaretur, oblatum eft ei paralyticus, qui, quia morbo impeditus ad Salvatorem pergere nequibat, a quatuor viris apportatus fuit. (Matth. 9.) Fortiores, cum ad domum, ubi caecus Magifter docebat, ob multitudinem conferti populi accedere non poterant, quid fecerunt? Hem infulens inventum, in faltigium domus ascendunt, teclum aperiunt, perque patefactum foramen paralyticum ante Domini oculos, & pedes magna omnium admiratione demittunt. Quid eventus? *Vilens Jefu. fidem illorum dicit paralyticus: confide fili, remittitur tibi peccata tua!* O quantum animi confortationem conceperit infirmus ex tanto beneficio, videlicet culpam indulgentia: veram erro: neque enim verbulo legitur, quod Divino Benefactori grates retulerit: Et quare non? causa eft; quia non ideo deportari ad Jefum fe fecerat, ut animae, fed ut corporis confequeretur falutem; parum curabat animam infirmam, dummodo corpus reciperet fanum, prout exprefse in huic locum annotat S. Th. inquiens in cat. in 1. Reg. 2. *Quis plus ad corpus, quam ad anima tendebat curam.* Sic confituti funt multi Chriftianorum, follicites funt pro corpore, quam pro anima, primarias curas confecrante temporalibus, fecundarias aeternis, maipremque gratitudinem erga Deum fpirant, fi lucrum unius fierent, quam fi remiffionem peccatorum confequerantur. O inepti & miferi! fi nomen & partes boni Chriftiani adimplere defideratis, necesse eft, ut temporalia omnia ad Deum ordinare, eumque rebus omnibus praehabere difcatis: *Fravidebam Dominum in confpectu meo femper, quoniam a dextris eft mihi, ait David: (Pfal. 16.)* Quid vult dicere? a dextris collocamus perfonam honoratorem, a finiftris ignobiliorum: loquitur itaque David ad noftram inftructionem, ut Deum a dextris collocare, & omnibus mundi rebus par intentione antefere difcamus: *Dextera quippe anima eft, corpus finiftra, ait S. Antoninus Pl. 1. tit. 1. ca. 2. ubi. fi ergo corpus fecerim anima: Rapiat homo bona fortuna, filios mulier, verberet carnem, amicos auferat, Et omnia qua potest, male perficiat, dummodo ad dexteram nunquam peringat.* Atque huc de pura voluntate: fupereft tertium punctum.

§. III. Tertius, fi fit firma.

B. Vis, mi Chriftiane, pie ac virtuose vivere? feria voluntate opus eft: feria autem eris, fi fit non folum prompta & pura, fed etiam *Firma*, id eft in bono conftanter roborata, & genere peccatis contra quacunquam difficultates. Gentilis Imperator Cajus praecipit in templo Hierofolymitano Jovis fimulacrum collocari: Judaei autem tante impietati, prout par eft, viribus omnibus obftabantur, parati potius patriam, fortunam, & vitam perdere, quam in tantum nefas confeantur; ita enim, teftis Philomone lib. de Legat. ad Cajum, ad Impera-

tozem referriperunt: *Decedimus urbibus, cedimus privata poffeffionibus, fupellilem in praedam offerimus, nequa in teoplo invenitur: id fi non imperavimus, necantur nos probemus, ne videamus vici, quod eft morte gravior.* Mi Chriftiane, fi post conversionem tibi infernalis idololatriam peccati obtrudere velit, tu parum in modum omnia bona, vitamque ipfam periculum, quam Dei gratiam perdere paratus esto.

9. O quam crasce cum periculis fue damnationis hallucinatur illi, qui ut ufum inconftantiam confefario exculpente, obtereare folent: Non poffum me fine difpendio famae avellere ab illis occafionibus, nolo offedere perfonam complicem, a qua tenere amor, rifum facio confodalibus, amici fuaente fequitor, necesse eft, ut ad mundi genium vivam, & que funt fimilia: quamquam enim indobitant perfuafus fim, neminem e Chriftianis certius damnatum iri, quam qui innocentem aut poenitentem animam, que viam falutis recens ingrediuntur, blanditiis, promiffionibus, infidiis, miniftratione, rifu, vexationibus, ut ad quovis alio modo prorfus diabolo in viam pervertant, id eft, ad priftina peccata revocet; nihilominus tibi, mi Chriftiane, qui post acceptam ferre conversionis gratiam huic ipfi perverfofionum locum importunitati facile cedis. Nominem Deo dico, ac denuncio, hanc tam exentem confonem Divino tribunali nullius ponderis futuram: peribis una cum illis, qui fidelitatem, quam Deo in Sacramento promiffi, nullius bonifpe, & nullius mali meta frangere debuiffes; blandiar caro, fremat mundus, tener demon, perfeverandum eft firmiter in cepto emendationis propofito.

10. Age, dabo tibi mirae conftantiae exemplum, in difpare quidem fed tali causa, quam & in tua imiteris. Thomas Nobiliffimus Parentibus Londini in Anglia natus, iis erat natura & gratie dotibus ornatus, ut a rege ad luminum Cancellariae manus, & paulo poft Cantuarienfem Archiepifcopatum maximo totius regni applaufu fuerit evedtus. Verum quam iuvenes ac fixati funt hominum favores! cumenim Henricus II. Angliae Rex (Scrius Ribad. Et alii 29. Dec.) convocatis regni proceribus leges ferret immunitatis ac dignitatis Ecclefiafticae repugnantes, quibus fupremam poteftatem tam in perfonas, quam bona Ecclefiarum fibi arrogabat, Thomas adeo conftanter regie cupiditati obftitit, ut neque pollicitationibus, neque terroribus de fententia fe dimoveri fe paffus. Fuae Regni Principes, qui cum additis obfecrationibus hortabantur, ut poftquam Regis mandato fuma Regni cepta fubfcripiffet, etiam ipfe fubfcriberet, ni mala maxima in caput fuum contrahere vellet. Verum iaculatus; perfittit Thomas inconcuffa firmitate, malle fe, & inquit, Regis quam Dei gratiam perdere. Tum Rex omnes ejus confanguineos, amicos, ac familiares fuis dignitatibus exait, bonis omnibus fpoliavit, fimulque jurifurandi Religione obtrina-

obftinat, ut omnes Thomam Epifcopum adirent, eumque miserabili calamitatis afpectu ad Regis voluntatem fequerent: verum illo non reffpexit carnem & fanguinem, neque ullo humanitatis fenfu fuam pallofalis officii conftantiam labefactari permiffit. Fremebat populus, & Thomam perduellionis, ac male Maledictorem proclamabant, parumque abfuit, quin illud ad mortem expolceret. An ceffit? Nec unquam! Ergo expedivimus emiffit milites, qui Thomam in vincula traherent: verum Sanctus Vir praecognitione incarcerationis periculo multitudini ac ira Regis cedendum ratus valedicta patria exilium elegit. Tum Romam ad Alexandrum III. Pontificem fe contulit, a quo benigniffime acceptus, & inde profectus Monachis Pontiniacenfis Monafterii Ordinis Cifterciensis commendatus fuit, ubi Sanctus Vir integro biennio velle celticina indutus & non nifi herbis ac leguminibus vifitantem eam fanctitatem, humilitatemque fpirabat, ut nec de fua dignitate, nec de perfectione, nec de Regis iuftitia vel verbalum movere audiretur. Et ecce! dum ea folitudine ad animi folatium fruirit, Rex Henricus ad Abbatem litteras mittit, quibus & Monasterio, & toti Cifterciensi Ordini male Maledictorem, & toti Cifterciensi Ordini male Maledictorem, Quare Sanctus Dei famulus, me tuens, ne Cifterciensis familia fui causa perfectionem patereur, ultro difceffit, & Ludovicum Galliarum Regem ejus invitavit convenit, ubi tandem fuit, docec fummo Pontifice, & ipfo Rege caulam ejus agentibus fuma totius regni gratulatione ab exilio ad fedem fuam Archiepifcopalem revocatus fuit. An pax stabilita fuit inter Regem, & ipfum? Haud diu: dum enim Thomas boni Paftoris officium fedulo exequitur, peffimi quidam calumniatores ad Regem deferunt, eum contra Regis dignitatem, & publicamque regni tranquillitatem nefcio qua machinari, ita ut Rex vehementer indignetur, fepius conquereretur, fe in regno fuo cum non faerdone pacem habere non poffe. Ex hac Regis dicto malevoli quidam judicabant, fe gratiffimum Regi obsequium praefituros, fi Thomam e medio tollerent: quare illam, dum velperfifis horis in templo vacaret, armata manu profequuntur. Currant quidem Clerici, & contra tumultuolorum irruptionem portas occludunt: Verum Sanctus Vir eafdem referans dicendo, Ecclefiam non eife custodiendam more castrorum atque intrepidum animo latronibus obviam procedens; obftitatus eft illos, ut nemini praefentium nocerent, tum ad altare progreflus, ibique genuflexus Deo animam commendans facinoroforum gladiis adeo crudeliter confectus eft, ut fanguine ac cerebro totum pavimentum tepeftum foerit. Quid ex hac hiftoria ad eem noftram? Illud, quod inconcuffa fancti Viri conftantia nullis artibus quocunquam validis potuerit expugnari. Non ille Regis potentia, neca procerum iudiciis, nec amitorum calamitate, non populi tumultu, non exilio, & bonorum omnium jactura potuit in-

tranfverfum agi. Tu vero, mi Chriftiane qualis es? Eheu! omni arundine mobilior! una malevolorum irrito, una amitorum perfectione, una blandientis proci invitatio fufficit ad Deo tergum veritas, & a captivitate fua declines. 11. Epilogus. Repeto igitur interrogationem jam ter factam: Vis pie ac virtuose vivere? feria voluntate opus eft: feria autem erit voluntas, fi fit *Prompta*, ita ut fine faltidiosa dilatione ad morem Apoftolorum ftatim Dei vocantis vocem fequaris. Seria erit voluntas, fi fit *Pura*, ita ut in omnibus dictis, factis, & cogitatis Deum quaras. Seria erit voluntas denique, fi fit *Firma*, ita ut nullis obftaculis & difficultatibus a cepto virtutis propofito avocari, & retardari te permittas. En tuum virtutis negotium dependet ex feria voluntate: hinc rem omnem concludit S. Augustinus l. 8. conf. 99. ficur dum imperat animus moveret manus, ita tanta eft facilitas virtutis, ut vix a fervitio difcernatur Imperium, &c. &c.

Dominica IV. Adventus.

CONCEPTUS LXVII.

De feria adjumento proficiendi in iuftitia Chriftiana, videlicet auditione, & lectione Verbi Domini.

Praedicans Baptifimum Poenitentiae in remiffionem peccatorum. Luc. 3.

Verbum Dei conducit homini ad plam vitam & perfectionem Chriftianam.

1. Sancti Evangelifae! ero omnine totius Chriftiani populi impendiffimas vobis grates refero pro Apoftolico labore, quo Nativitatem, vitam, miracula & paffionem, ac mortem Domini Redemptoris defcripiffis. Certe veftium Evangelium featurigo & fons eft, ex quo ingentia SS. Patrum volumina, Theologorum commentaria, & Afceterum libri immenso in numero profluxerunt, quibus populus Chriftianus ad fugam peccati, ad exercitacionem virtutis, & Chrifti imitationem accenditur & extimulatur. Liceat mihi cum Devotiffimo Thoma Kempfe fer. 26. v. 6. felices pronunciare veftas manus ac digitos, quibus sacros Evangeliorum codices potenteris memorie, ufubique femperiternis confecraftis; funt namque hi codices *arma Chervicorum, ornamenta Ecclefiam, virtus, & thauri Doctorem, tubae vocatorum, quibus devotorum, reftantia fanctorum, luminaria fidulum, fementaria virtutum, organa Spiritus Sancti.* Beatus qui diligenter eos perlegit, & attente perpendit. Et tibit etiam fanctiffime Chrifti Dominum Praecurfor Joannes fanctiffimas grates rependo pro Verbi Divini praedicatione, qua fpero & Judaeos, & gentiles, & peccatores omnes ad Chriftum converteandos; esto enim cor humanum fuperbie muris inftar urbis Jerichontinae vallatum efit, verbum Divinum efit tuba faederalis hac moenia proferrens. Esto cor humanum obftinatum, du-